
Mótum framtíð
Þjónusta við
fötluð börn og fullorðna
2007-2016

Saman-tekt og helstu niður-stöður
á auð-skildu máli

Markmið, saman-tekt og helstu niður-stöður

Inn-gangur

Hér eru sett fram á auð-skildu máli helstu niður-stöður stefnu-mótunar félags-mála-ráðu-neytisins í mál-efnum fatlaðs fólks og fjölskyldna þeirra.

Ráðu-neytinu fannst kominn tími til að endur-skoða þá hugmynda-fræði sem unnið hefur verið eftir, meðal annars vegna þess að 25 ár eru síðan hugmynda-fræðin kom fyrst fram í Lögum um aðstoð við Þroska-hefta.

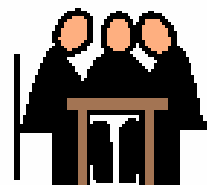
Evrópu-ár fatlaðra 2003 var líka vett-vangur umræðna um mál-efni fatlaðs fólks. Markmið ársins var að vekja athygli á stöðu fatlaðs fólks.

Því má segja að hug-myndir í þessari skýrslu séu líka til komnar vegna Evrópu-árs fatlaðra.

Í september 2004 ákvað
félags-mála-ráðu-neytið að
stofna 6 starfs-hópa.

Í hópunum var fólk með reynslu og
þekkingu á þjónustu við fatlað fólk.
Leitað var til;

- 1) Notenda þjónustunnar
- 2) Aðstandenda þeirra sem hennar njóta
- 3) Starfs-manna

Í hópunum voru um 30 manns en mikið
fleiri tóku þátt í hópa-starfinu
á einn eða annan hátt.

Form-leg réttar-staða fatlaðs
fólks er vel tryggð en það þarf
að tryggja betur
raunveru-legan rétt þeirra.

Allir stjórn-mála-flokkar, almenningur og
vinnu-veitendur segja að mál-efni fatlaðra
og fjölskyldna skipti miklu máli.

Rannsóknir á fötlun og fræði-leg um-fjöllun
um fatlað fólk hefur eflst á Íslandi og skiptir
það miklu máli fyrir fram-þróun.

Íslendingar eru rík þjóð og eiga því að
vera í fremstu röð í mál-efnum fatlaðs fólks.

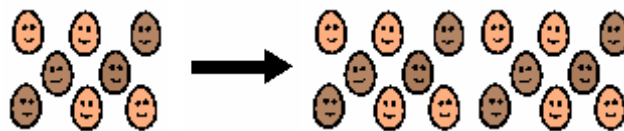

Þjónustan í dag

Rúm-lega 2.000 manns njóta nú þjónustu vegna búsetu, atvinnu, hæfingu og ýmis konar stoð-þjónustu. Það eru um 0.7% lands-manna.

Gert er ráð fyrir að á næstu 5 árum aukist þessi fjöldi í 2.400 eða 0.8% lands-manna.

Af þeim sem fá nú þjónustu fá um 900 búsetu-þjónustu.

Styrk-leikar og veik-leikar

Styrk-leikar

Lög um mál-efni fatlaðra eiga að tryggja fötluðum jafn-rétti og sam-bærileg lífs-kjör á við aðra þjóð-félags-þegna og skapa þeim skil-yrði til þess að lifa eðli-legu lífi. Þessi mark-mið eru skýr og verða enn leiðar-ljós.

Þekking og menntun í mála-flokknum er traust, víð-tæk og eflist stöðugt. Sterk vitund er hjá starfs-fólki um virðingu gagn-vart fötluðum.

Þátt-taka notenda, sjálf-ræði
og vald-efling eykst stöðugt.

Sterk hagsmuna-samtök eru
mikilvæg.

Búsetu-þjónusta fyrir fatlað fólk
á lands-byggðinni er víða góð.

Atvinna með stuðningi
(AMS) hefur reynst vel til að
finna fötluðu fólki störf á
almennum vinnu-markaði.

Ýmis stoð-þjónusta er fyrir hendi.

Veik-leikar

Of margir aðilar sjá um þjónustu við fatlað fólk. „Kerfið“ er of flókið og ábyrgðin óljós.

Þjónustan þarf að vera
heild-stæðari og sveigjan-legri
og miðast við þarfir hvers og eins.

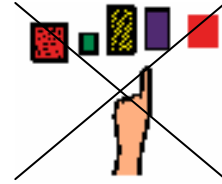
Í þjónustu við full-orðið fólk þarf
að virða betur sjálf-ræði og
áhuga-svið þess.

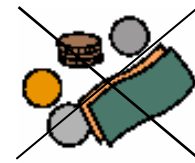
Starfs-manna-velta er of mikil.

Fjöl-breyti-leiki í þjónustunni
þarf að vera meiri.

Fjár-magn vantar, meðal annars
til þróunar-verk-efna og
rannsókna.

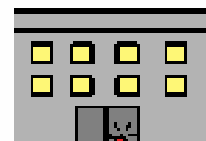
Stuðning skortir við foreldra
þegar fatlað barn fæðist.

Bið-listar eru of langir eftir
margs konar þjónustu.

Enn þá eru reknar al-tækar
stofnanir og herbergja-sambýli.

Fólk á vinnu-stöðum fatlaðra nýtur ekki sömu
réttinda og annað launa-fólk.

Aðal-markmið fyrir árin 2007-2016

Árið 2016:

- Búi allt fatlað fólk við sömu lífs-kjör og lífs-gæði og aðrir Íslendingar.

- Verði fag-leg þekking og færni starfs-fólks á Íslandi eins og best gerist í Evrópu.

- Verði gæði þjónustunnar eins og best gerist í Evrópu.

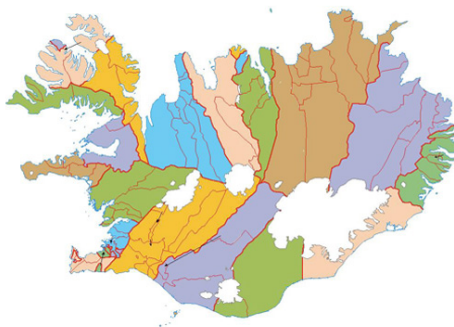
Mark-mið á einstökum mála-sviðum

Almennt

Á árunum 2007-2009 á að breyta lögum og reglu-gerðum í samræmi við þessa skýrslu.

Á árunum 2010-2011 verði megin-hluti þjónustu við fatlaða kominn til sveitar-félaga.

Fatlað fólk njóti almennrar
félags-þjónustu og
heil-brigðis-þjónustu. Auk þess sé
í boði öflug sértæk sál-fræðileg
ráðgjöf, félags-ráð-gjöf,
þroska-þjálfun og iðju-þjálfun.

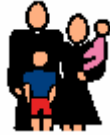

Lið-veisla til frí-stunda og
fjöl-breytileg ferða-þjónusta verði í
boði.

Á árunum 2006-2010 verði þjónusta fyrir
fólk með geð-fötlun full-nægt.

Börn og fjölskyldur

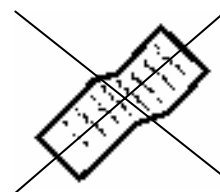

Ábyrgð á þjónustu við fötluð börn og fjölskyldur þeirra sé sam-hæfð hjá einum þjónustu-aðila í heima-byggð í sam-ráði við fjölskylduna.

Þegar þroska-röskun barns kemur í ljós skal þjónustu-aðili hafa frum-kvæði að því að kynna foreldrum hvaða þjónusta og stuðningur þeim býðst.

Í árs-lok 2008 verði bið-tími vegna greiningar ekki lengri en 6 mánuðir og ekki lengri en 3 mánuðir fyrir börn á aldrinum 0-6 ára.

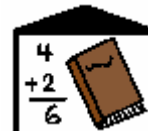
Á árunum 2008-2010 verði komin greiningar-teymi út um allt land og að-gangur greiður að frum-greiningu í öllum lands-hlutum.

Stuðnings-þjónusta við fötluð börn og fjölskyldur þeirra verði bætt.

Fötluðum börnum verði tryggð heils-dags-þjónusta með viðveru eftir skóla-tíma og í skóla-hléum.

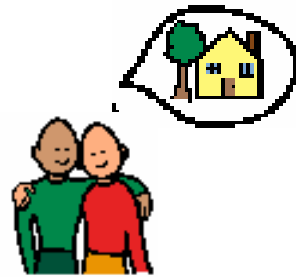

Heimili og búseta

Árið 2010 búi flest fatlað fólk í þjónustu-íbúðum eða á eigin vegum, hvort sem það þarf lítinn eða mikinn stuðning.

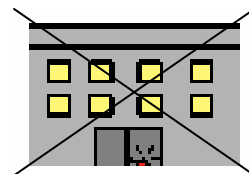

Fatlað fólk eins og aðrir velji sjálfst hvar það býr og með hverjum.

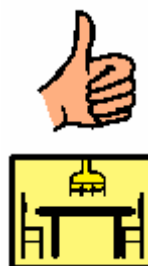

Hús-næðið sé almenn eignar-íbúð, leigu-íbúð eða sérstök þjónustu-íbúð í almennu íbúðar-hverfi.

Einstaklings-bundnum þörfum íbúa sé mætt.

Í íbúðar-húsnæði með
sam-eiginlegu rými eigi hver íbúi
kost á því að halda sjálf-stætt
heimili með nægi-legu einka-rými.

Velji fólk að búa með öðrum
getur það valið sér
sambýlis-fólk.

Frekari lið-veisla verði aukin verulega á
næstu þremur árum.

Þróuð verði lið-veisla sem notendur stjórna
og velja sjálfir starfs-fólk.

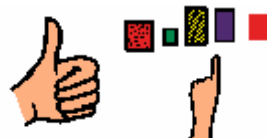

Atvinna og hæfing

Réttur fatlaðra á vinnu-markaði verði hinn sami og annarra lands-manna.

Allt fatlað fólk fái tæki-færi til atvinnu eða annarra verka í samræmi við áhuga, styrk og hæfileika.

Ríki og sveitar-félög hvetji vinnu-veitendur til að ráða fatlað fólk til vinnu og móta sér stefnu í þeim efnum.

Stuðningur við fatlað fólk til atvinnu-leitar og atvinnu-þátttöku verði þar sem aðrir landsmenn fá slíkan stuðning.

Starfs-þjálfunar-stöðvar og hæfingar-stöðvar verði í nánum tengslum við almenna vinnu-staði.

Atvinna með stuðningi (AMS) og starfs-endur-hæfing verði eflid á næstu 2 til 3 árum.

Hægt verði að fá fjár-hagslegan stuðning til náms og til að skapa sér sjálf-stætt starf.

Réttar-staða, réttinda-gæsla og sjálfs-efling

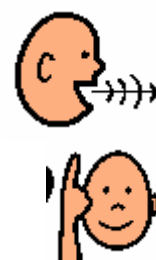

Skoðað verði hvort rétt sé að skilgreina
jafn-réttis-hugtakið þannig að það nái
einnig til jafn-réttis fatlaðs og ófatlaðs fólks.

Með lögum þarf að tryggja öfluga
og virka réttinda-gæslu.

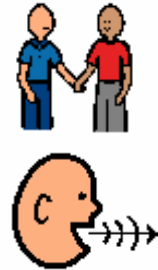
Fólki verði gert eins auðvelt og
hægt er að fylgja eftir réttindum
sínum og geti haft áhrif á allar
ákvarðanir sem teknar eru því
viðkomandi.

Fatlað fólk eigi greiðan aðgang að
hvers kyns upp-lýsingum um það
sjálft og réttindi sín.

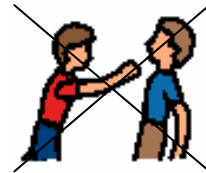

Fatlað fólk eigi rétt á aðstoð við
að þekkja réttindi sín og láta í ljós
skoðanir sínar

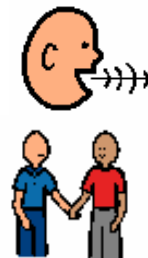

Skýr ákvæði verði um réttinda-gæslu fyrir
þá sem eiga erfitt með að meta hvort og
hvenær réttur er brotinn á þeim.

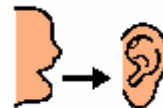
Settar verði reglur um nauðung og þvingun.

Fötluðu fólki verði gefinn kostur á eigin tals-manni til að gæta hags-muna sinna

Ákvarðanir sem varða fatlað fólk verði ekki teknar nema í sam-ráði við það sjálft.

Fatlað fólk fái fræðslu um réttindi sín og skyldur og taki þátt í allri umræðu um sín mál.

Fatlað fólk verði eins oft og hægt er sjálft tals-menn í málum sem varða það sjálft. Frá árinu 2007 verði haldin nám-skeið til að auka getu þeirra til þess.

Fatlað fólk eigi eins og aðrir kost á fjölskyldu-lífi hver sem fötlun þess er.

Ráð-gjöf og stuðningur við sein-færa foreldra verði til reiðu eftir þörfum.

Mótun við-horfa

Nokkuð áberandi er viðhorf með-aumkunar til fatlaðra. Með fræðslu þarf að leið-rétta það og styrkja stöðu fatlaðs fólks sem jafningja annarra í sam-félaginu.

Unnið verði skipu-lega að því frá árinu 2007 að kynna mál-efni þeirra sem búa við fötlun.

Það verði í sam-ráði og sam-vinnu við hagsmuna-samtök fatlaðs fólks og aðstandenda þess.

Komið verði á vef-svæði þar sem eru spjall-rásir og upp-lýsingar um fatlanir.

**Texti þessa bæklinga er unnin upp úr
saman-tekt og helstu niður-stöðum
Stefnu-mótunar
félags-mála-ráðu-neytisins
Mótum fram-tíð, þjónusta við fötluð börn og
full-orðna 2007-2016.**

**Bæklingurinn var unnin af
Friðriki Sigurðssyni, fram-kvæmda-stjóra
Land-samtakanna Þroskahjálpa og
Nínu Kjartansdóttur, þroska-þjálfara-nema
veturinn 2007.**

Land-samtökin Þroskahjálpa 2007